

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 255
תמוז תש"פ

חדש באתרי בניה בעקבות סגר ברשות הפלסטינית

בתקופה זו בעקבות הקורונה, התפרצה תופעה חדשה, שתמיד לא היתה אפשרות חוקית לעשות אותה, וכעת התופעה הפכה למותרת ונפוצה, והיא גורמת שאלות רבות בכשרות העירובים השכונתיים.

בעקבות החשש שהערבים שעובדים בשטח ישראל יעבירו את מגפת הקורונה ממקום למקום, החליטו לצמצם את מעבר הפועלים, ונתנו להם את האפשרות להישאר בשטח ישראל, וממילא התיירו להם לשהות באתרי הבניה, הקבלנים דוקא שמחו מהמציאה שפעמים רבות הם עשו אותה נגד החוק, על מנת להרויח את זמן העיכוב של הפועלים במעברים. אבל האחראים על העירובים גילו את הדבר, התעוררו לשאול האם זה לא פוסל את העירוב, הרי יש כאן דירת גוי בתוך העירוב.

בשבוע שעבר גברה הבעיה, כי בחודש ניסן ואייר עדיין הם לא נשארו באתרים שבתוך השכונות, אלא רק באתרים גדולים שמחוץ לשכונות, אבל בשבוע שעבר שהטילו סגר ברשות הפלסטינית, לא היתה להם אפשרות לחזור, ולכן כל קבלן שרצה להתקדם בעבודה, היה חייב לתת לפועלים להישאר בדירה, ובשבת זו היו פועלים גם בדירות שבשיפוץ בתוך בנין מגורים. וזה דבר שאי אפשר לשלוט בו, שכל שיפוץ דירה יתכן שיפסול את העירוב.

והנה בשאלה זו רבים טוענים מה הבעיה, הרי זה לא מקום שלהם, וגם לא השכירו להם את המקום, וא"כ ברור שהם לא אוסרים. אבל ע"פ הלכה לא צריך שהמקום יהיה שלו בשביל שיאסור, כמו שהוכיח החזו"א מדברי הגמרא שגם שיירא שחנתה בבקעה ויש ביניהם גוי, צריך לשכור את רשותו. ובשו"ע (סי' ס"ה ס"א) כתב, אינו יהודי שנכנס לשם אכסנואות [להיות אורח], אם נכנס ברשות, אם רגיל לבוא אוסר מיד, אפילו שאינו נמצא לשלושים יום, ואם אינו רגיל לבוא, אלא הגיע באופן חד פעמי, אינו אוסר אלא אם הגיע לשלושים יום. ומבואר שבכל אופן שהוא קיבל רשות להיות במקום, הרי הוא אוסר. ובעצם נתינת רשות, זה השאלת המקום לגוי. לפ"ז פועלי הבנין שקיבלו רשות להיות שם בשבת, הרי הם אוסרים את העירוב, עד שישכרו את רשותם.

[אמנם בבה"ל שם כתב שאם לא סיכם עם האורח להשאיל לזמן מסוים ויכול לסלקו בכל עת, אינו אוסר. ובפועלים הנ"ל מסתבר שהקבלן יכול לסלקם. מ"מ זה רק כאשר הבעלים [הקבלן] גר באותה חצר או באותו עירוב, שהאורח נעשה טפל אליו, משא"כ במקרים שאנו עוסקים בהם, בדרך כלל הקבלן אינו גר באותו עירוב שבו אתר הבניה, ובפרט כשמדובר בעירוב שכונתי שהוא מצומצם לאותה שכונה, לכן לא מספיק זה שהקבלן יכול לסלקו, וצריך לשכור את רשות הגוי שבאתר]. יש לציין שבדיעבד אם הקבלן או מנהל העבודה הוא יהודי שומר שבת, אפשר לזכות לו את הפת, וזה מתיר מעיקר הדין [עי' משנ"ב סי' שפ"ב ס"ק מ"א], אבל לכתחילה יש צורך לעשות שכירות רשות דוקא.

המציאות החדשה עוררה שאלה אצל האחראים והאברכים היודעים את הענין. ביום שישי בצהריים התקשר אלינו אברך שרואה מחלון ביתו ערבים ששויים באתר הבניה, בזמן שהם תמיד רגילים לסיים את העבודה, וניכר שישארו לשבת. מחמת קוצר הזמן ביקשנו ממנו שיגש אליהם לשכור מהם, ולאחר השבת אנו נפנה אל הקבלן לסדר שכירות על העתיד. וכך הוא עשה, והתקשר שוב כעבור זמן קצר שהוא עשה את השכירות.

המלצות לפניה לקבלן, ומה צריך להבין המשכיר את דירת הגוי

לאחר השבת ניגשנו אל הקבלן, ואמרנו לו שאנו צריכים את עזרתו, כיון שיש ערבים בשבת באתר, וזה עושה בעיה בכשרות העירוב, אנו מבקשים ממך להשכיר לנו את המקום. הקבלן טען מיד בהחלטיות שאין פועלים בשבת, אבל אמרנו לו שבשבת זו השכנים ראו פועלים, ולכן בוא נעשה משהו קטן שאם יהיה כזה מקרה אי פעם לא תהיה בעיה. [בצורה כזו לא הכרתנו אותו להודות שהדבר יחזור על עצמו, כי הקבלנים חוששים מהשכנים שיתלוננו על כך].

עוד יש לציין שכדאי להוסיף לפרט קצת על השכירות, כדי שלא יפחד ששוכרים את כל האתר ויעכבו עליו את הבניה, שזה הפחד הגדול של הקבלנים, מכל מיני שכנים שמתלוננים. מצד שני לא להאריך יותר מידי, אלא לעשות זאת בצורה זורמת, כאילו זה דבר פשוט שכולם עושים אותו. לכן אומרים בנוסח שיהיה מובן שבאים רק לצורך העירוב. כגון במקרה זה אמרנו לו, שישכיר לנו את המקומות שיהיו בהם פועלים בשבת וביו"ט, במשך חמש שנים הקרובות.

במקרה זה הקבלן היה שומר שבת, ולא טרח להבין מה אנחנו רוצים, אלא אחר שהבין שזה בשביל העירוב, לקח את הכסף ואמר "לשם מצות עירוב". הכניס את הכסף לארנק, ואמר "לפיכך הירבה להם תורה ומצוות".

באותו רגע התעוררה לנו שאלה האם השכירות באופן זה מועילה, כי אולי הוא לא חשב שהוא משכיר אלא חשב שזה איזה מעשה עם לשם יחוד, כמו שמרימים את הלחם של העירוב. והתשובה על כך, שהשכירות טובה ואין בה חשש, כיון שהקבלן קיבל את הכסף לעצמו, והרי הכסף מחייב תמורה, והוא הסכים לעשות עבורו את מה שצריך בשביל העירוב, אלא שהוא לא טרח לברר מה חל ע"ז, כי הוא סמך על כך שהדבר לא גורם לו נזק והוא נעשה בשביל ההלכה בלבד. לכן נחשב שיש בדעתו להתחייב את מה שצריך להתחייב, ומספיק שנותן התשלום אמר מה הוא דורש, ועל דעת כך היה הקנין.

מה הדין כשהגוי או המשכיר מחזיר את הכסף

באותו יום ניגשנו לאתר בניה נוסף, וניגשנו אל הקבלן לעשות את השכירות. גם כאן לא באנו בתביעה שהוא פוסל את העירוב, אלא בבקשת עזרה, כדי שלא תהיה בעיה אם יהיו פועלים בשבת, עושים שכירות שהמקום שהפועלים יהיו יהיה מושכר לתושבים שבשכונה שמשתתפים בעירוב. הקבלן הסכים וקיבל את הכסף, הרים אותו ונתן בחזרה.

במקרים אלו שהמשכיר מחזיר את הכסף, יש לשים לב שהמקבל הבין שהוא קונה את הכסף לעצמו, ומתחייב תמורתו. ולא שעושה רק מעשה של עירוב. לכן אם הוא מחזיר ואומר קח בחזרה מתנה, אנו רואים שהוא הבין שקנה את הכסף, ואין שום חשש. אבל אם הוא מחזיר סתם בתמימות, כביכול צריך להחזיר אחרי שמקבלים, יש חשש שלא התכוון לקנות ולהקנות, ולכן צריך לומר לו שהכסף שלך ואיך צריך להחזירו.

יש מקרים שהוא לא רוצה לקבל את הכסף אליו, רק להרים אותו בידיו ולהחזיר, והאחראי חושש שהוא לא רוצה כלל לקנות את הכסף לעצמו, ואז גם אם הוא הסכים לשכירות אינו מועיל, כי לא חל קנין בלי שיזכה בכסף. במקרים אלו הפתרון שעושים הבקאים, אומרים לו בשעה שהוא מחזיר את הכסף, הכסף הזה שלך ואני ישים אותו בצדקה בשבילך. כך הוא מבין שהכסף לא חוזר אליו, אלא הוא נהיה שלו, ומצד שני הוא לא צריך לקחת את הכסף אליו, שזה דבר שהרבה גוים חוששים ממנו.

הודעה חשובה לעירובים השכונתיים

עקב מצב הקורונה, מצוי שהפועלים נשארים לשבתות באתרי בניה, וכדי שהעירוב יועיל לכתחילה, צריך לשכור את המקומות שבהם יהיו פועלים במשך כל זמן הבניה.

לקבלת הדרכה וועצה לביצוע השכירות

ניתן לפנות למוקד הטלפוני 054-84-833-20

שיעורים בתחומין, הוראות לשואלים ועריכת מפות לישושים

בשבוע זה התקיימו שיעורים בכללים ברחבי הארץ, מקומות שלמדו בשנה זו מסכת עירובין וסוגיות התחומין, ביקשו שנבוא להוסיף להם מההלכות המעשיות ומהפרקטיקה שאנו עוסקים בהם בשטח.

חלק מהשיעורים התמקדו בדיני תחום שבת שהוא נושא רחב מאוד ואקטואלי ביותר, מידי שבוע למוקד העירוב שאלות רבות בדיני התחומין מכל רחבי הארץ. יש לציין שהמודעות של הציבור בנושא זה גברה מאוד, לעומת המצב שהיה עד לפני תקופה, שהיו אומרים לאדם שאסור ללכת אל העיר הסמוכה, הוא היה חושב שמדובר בחומרה שמתאימה רק למחמירים. לעומת זאת כעת אנשים יודעים שכאשר יוצאים מן העיר או מטיילים סביב למושב, צריך לברר קודם לכן את גבול התחום המתור להליכה בשבת.

בשבוע זה פנו אלינו גם מישושים דתיים שביקשו לערוך להם מפה והוראות עבור אנשי המקום והאורחים, שידעו עד היכן מותר לטייל בשבת. בדיני מדירת התחום יש שיטות שונות וחישובים שונים, ובהרבה מקומות יש ספקות בצורת החישוב, וכן הגבול תלוי במחלוקת הידועה בשיעור מדירת האמה (לשיעור רח"ו ולשיעור חזו"א). לכן אנו משתדלים להציג את הגבול המוסכם לרוב השיטות, ובדרך כלל אין צורך מיוחד לטייל דוקא בגבול המסופק, וא"כ עדיף שימנעו מללכת אליו, ואז הוא מסומן במפה מחוץ לגבול התחום. ואם יש מקום מסוים שיש בו צורך מיוחד, כגון בית חולים או בית כנסת שנמצא במקום המסופק, מציינים שבנוגע להליכה למקום זה יש להתקשר למוקד הטלפוני.

לעילוי נשמת הר"ר עזריאל ב"ר צבי הירש הלוי ז"ל, נלב"ע כ"ג תמוז. והר"ר אהרון ב"ר משה יעקב ז"ל, נלב"ע ט"ז תמוז.

עירוב שנפסל בגלל סככה הקשורה לעמוד העירוב

במסגרת בדיקת העירובים בישובי הארץ הגענו בשבוע זה לאחד הישובים במרכז הארץ לישוב זה היתה התעוררות לפני כשנה וחצי בעקבות ההשפעה של כולל אברכים שהיה נוהג להגיע אל בית הכנסת שבישוב זה וללמוד בו, שכידוע דבר זה מביא התעוררות עצומה לאידישקייט על כל האזור.

לאחר תיאום עם תושב המקום ערכנו בדיקה מקיפה על כל גבולות העירוב, עמוד אחר עמוד, והתברר שהעירוב לא היה כשר, ובכמה מקומות היו חייבים להוסיף מספר עמודים על מנת לפתור את הבעיות הקיימות בו. לאחר כמה חודשים יצרנו קשר שוב עם אותו תושב, והוא סיפר על ההתמודדות הקשה שלו מול הגורמים הרלוונטיים, שעדיין לא נתנו תקציב לתקן את היישוב. ולמרות זאת בני המקום סבורים שיש להם עירוב, בגלל שיש אחד מהתושבים שנוסע עם האופניים מידי שבוע ומסתכל על החוטים, למרות שיש מקומות שהחוטים אינם קשורים לעמודים אלא לדברים אחרים.

התושב ביקש מאיתנו לסייע לו בשליחת מסמכים רשמיים מטעם מוקד העירוב עבור המועצה הדתית והאזורית וועד היישוב, אבל מעבר לזה לא היינו יכולים לעזור לו, כיון שמדובר בתקציב גדול. בשבוע זה נכנסנו אל היישוב ועברנו על המקומות הבעייתיים, ושמחנו לגלות שהעבודה נעשתה, והוסיפו את העמודים הנדרשים כדי לעקוף ולתקן את הבעיות שהיו בו. אבל למרות זאת התברר שנוצרו בעיות אחרות בעירוב, שיש בהם בכדי להטיל ספק בכשרותו.

באחד המקומות ראינו מרחוק את חוט העירוב ניצב כדרכו בצורה טובה אבל כידוע מתוך הנסיון לומדים שצריך להתקרב ולהבחין בצורת קשירת החוט אל העמוד כי הרבה פעמים בנקודה זו כל שינוי קטן יכול לפסול את העירוב כולו, כי אם החוט מעל העמוד אלא מן הצד או אפילו אם הוא קשור אל ראש העמוד אבל ראש העמוד אינו עשוי כהלכתו, והחוט הוא מן הצד של העמוד, הרי צורת הפתח הזו נפסלת לכל הדעות, וממילא גם כל העירוב נפסל, כי נשאר בו פרצה יותר מ"אמות [רוחב הפתח הפסול]. לכן נגשנו קרוב יותר אל כל עמוד ועמוד ובדקנו את צורת קשירת החוט שלו, והנה באחד העמודים רואים שהחוט נמצא למטה מראש העמוד, במקרה זה היה דבר משונה, כיון שצורת ראש העמוד היתה תקינה, ואין יתכן שהחוט קשור למטה מראש העמוד, מדוע האחראי יעשה דבר כזה.

התקרבו יותר וגילינו שבעצם החוט היה קשור על ראש העמוד, אלא שהתושב שגר בדירה הסמוכה, עשה סככה לפני פתח ביתו, והשתמש בעמוד של העירוב, לקשור לו את החבל שמחזיק את הסככה. בדרך כלל קושרים את החבל אל הוו שנמצא מעל ראש העמוד, ואז הוא אינו פוסל את העירוב, כי אינו גורם שום שינוי לחוט של העירוב. אבל בעמוד זה החבל ירד מראש העמוד [ומחמת שינוי הזווית] החבל הכביד על חוט העירוב והוריד אותו 15-20 ס"מ למטה מראש העמוד. זאת אומרת שהחוט של העירוב בעצם יוצא מראש העמוד ויורד בצורה אנכית חמש עשרה ס"מ, ואחר כך ממשיך בצורה מאוזנת את העמוד הבא, ויש לעיין מה הדין של חוט כזה, האם הוא נחשב מן הצד של העמוד או שמא סוף סוף קצה החוט עולה ומגיע אל מעל גבי העמוד.

להלכה נוקטים שכיון שיש שינוי ניכר בזווית של החוט, לכן זה יותר גרוע מחוט שוקע, ואין כאן משקוף של מעמוד לעמוד, וזה פסול. מדבר זה אנו רואים כמה צריך לבוק היטב את העירוב, וכמה חשוב שהאחראי יהיה אדם שידוע את ההלכות ובקי בדברים הקטנים שיכולים לפסול את העירוב כולו.

דין קרפף בישוב עם שדות

מתוך השאלות שהגיעו למוקד הטלפוני בשבוע האחרון, היתה שאלה חדשה ממשפחות שנסעו לערוך שבת חתן בישוב ברמת הגולן, ואחד מהאברכים שבקבוצה התקשר לברר האם אפשר לסמוך על העירוב. אמרנו לו שבישוב הזה אי אפשר להסתמך על העירוב, כיון שלפי המידע שבידינו יש בתוך היישוב שדות זרועים, שהם קרפף שדינו ככרמלית, והם אוסרים את כל העירוב, כי אין הפרדה ביניהם, והעירוב פרוץ למקום האסור, כמבואר בשו"ע (סי' שני"ח ס"י), [וע"ש בבה"ל (ד"ה אבל) שהביא את דברי הדבר שמואל שמדצד להקל בחומת עיר שאינה מתבטלת מחמת שדה זרעים, אבל הבה"ל פקפק בזה והביא את דברי האחרונים שרק בשעת הדחק שאי אפשר לתקן בשום אופן, יעשו לפחות כך שלא ישלכו רבים, ולכן הוראת הרבנים שלא להתיר לטלטל במקום כזה, וצריך לאכול בחדרו ולא להביא עמו מילי לטלטל]. האברך קיבל את הדברים, אבל בכל זאת ביקש לדעת אולי יש איזה צד להתיר, כי אמנם הם יכולים לאכול בתוך החדרים, וגם יש חדר אוכל גדול, אבל בגלל ענין הקורונה, מעדיפים בני המשפחה לאכול סעודות שבת בחצר בשטח פתוח. ואם לא יהיה אפשר לטלטל, לא יהיה להם דרך להביא את האוכל אל השולחנות, וכן כל שאר הדברים כגון להזיז כסאות ולהרים ילד קטן ועוד, כל דבר הוא טלטול.

חיפשנו איזה עוד שיטה אפשר לצרף במקרה זה, ואמרנו לו שישע לבדוק מה המצב של השדות בתקופה זו, כיון שהשדות של החיטה והתלתן של מאכל בהמה, אין בהם זרעים בתקופת תמוז אב, כיון שקוצרים אותם בין פסח לשבועות, ולא זרעים בהם שוב, ולפי מה שידוע לנו השדות שם הם של חיטה. הוא לקח רכב ונסע לפי ההוראות, וראה הרבה שדות פנויים

והתחיל לשמות. הוא שאל האם במצב כזה יהיה מותר לטלטל. והמשיב הסתייג בדבריו, זה לא דבר פשוט להתיר להקיף שדה פנויה, כיון שהחזו"א (סי' קנ"ו לסי' שנ"ח) כתב שאפילו שטחים פנויים שלא זרועים בהם אם אינם באמצע העיר אלא סביבות העיר, אינם בטלים לעיר ודינם כקרפף. וגם אם לא נאמר כדבריו עכ"פ בשטחים אלו שמיועדים לזריעה, ואין בהם שימוש אחר כעת, הרי זה יותר חמור משטחים פנויים. וקשה לומר שכעת נעשים מוקפים לדירה, כשאין בני אדם עוברים או משתמשים בהם. לכן למרות שהשדות כעת ללא חיטה, אינו פשוט להתיר. אבל מצד שני אפשר לומר שלפי הגודל של השטח והנתונים בישוב ההוא, מסתבר שיש בני אדם שיעברו בשטחי השדות הפנויים, ואולי יש גם טרקטורונים שיהנו מהשטח, לכן יש יותר צד להתיר. אבל תוך כדי נסיעה הוא הגיע לשדה אחרת, שבה היה זרוע ירקות שהתפשטו על שטח פי כמה מבית סאתיים, ולא היה ניתן להתיר לו להסתמך על העירוב.

אין מחיצה מעצים שיש ביניהם רווח פחות מ"אמות

לאחר שהתברר דין המושב, אמר לו המשיב שיבדוק את הגדרות של החצר, אולי יהיה ניתן לעשות עירוב לחצר לבד, ואז יפתור את הבעיה, ויהיו יכולים לאכול בחצר, רק לא להוציא מהחדר לשאר הישוב, לא לטייל בחוץ עם התינוקות וכדומה. הוא ניגש אל הגדרות שחלקם היו רק צמחים צפופים ללא גדר, וקיבל הדרכה מה לבדוק ומה למדוד, וכמה לסתום את החורים שיש בהם ג' טפחים, עד שהגענו למצב ששלשה צדדים סגורים, והצד הרביעי פתוח.

הוא הוסיף לשאול האם אפשר להתיר את הצד הרביעי ע"י העצים שיש בו, כיון שבין עץ לעץ יש פחות מ"אמות, וכל פחות י' אמות הרי זה כפתח ומותר. והתשובה לכך שאין היתר לפתח פחות מ"אמות, אלא כאשר יש באותו צד "עומד מרובה על הפרוץ" (שו"ע סי' ש"ב ס"ט), וכאן שיש רק עצים, שרוחב כל אחד לכל היותר הוא חצי מטר, והפירצה היא יותר מכך, אין אפשרות שהעצים יתירו את הפתחים. כמו כן העצים עצמם מתבטלים, מדין "אתי אוריא דהאי גיסא ובהאי גיסא ומבטל ליה" (גמ' עירובין דף טז:). משנ"ב (שם ס"ק נ'), דהיינו אם השטח הפתוח משני צידי העץ, הוא יותר מכפי רוחב העץ, הרי הוא כמו שאינו, וממילא נעשה פירצה יותר מ"אמות, שאפילו אם יש עומד מרובה בקצה המחיצה, אינו יכול להועיל ביותר מ"אמות, וזה אחת מהבעיות הנפוצות בנושא של מחיצה מצמחים ועצים.

מחיצה מכסאות פלסטיק המונחים זה על זה

לאחר מכן קרוב לשבת התקשר אותו אברך, שעשה מאמץ להקיף את החצר במחיצות כשרות, ועדיין חסר לו מחיצה בקטע מסוים. הוא ביקש לשאול על פתרונות שונים אם הם כשרים למחיצה, שיבחר מהם דבר שיוכל לעשות בתנאים שיש בידי. מתוך הדברים הוא הציע להעמיד שורת כסאות פלסטיק שיש במתחם בספע [שהרי לא בעידן הקורונה הוא מיועד למשתתפים רבים], והכסאות יהיו מחיצה. אבל הוא מיד שם לב לבעיה בתחתית הכסא, שיש רווח יותר מג' טפחים, ויש בזה שני חסרונות, א' זו מחיצה תלויה, שהגדיים בוקעים תחתיה. ב' אין כאן מחיצה כלל, כי בחלק התחתון אין אפילו עומד מרובה על הפרוץ, הרווח גדול הרבה יותר מרגלי הכסאות.

אבל היה לו רעיון נפלא, שיהפוך כסא אחר על הכסא העומד, ואז המשענת של הכסא הפרוץ תסגור את הרווחים שבין הרגליים, ועי"ז תהיה מחיצה כשרה.

אמר לו המשיב, שיש בזה שאלה הלכתית לא פשוטה, כיון שיוצא שתחילת המחיצה היא במשענת ההפוכה, וההמשך במשענת של הכסא העומד ישר, ואינם ממשיכים אחד את השני, כי המושב מבדיל ביניהם, והמרחק בין שני חלקי המחיצה הוא ד' טפחים. ובדין זה מבואר ברמ"א (סי' שני"ח ס"ב) שאם יש באמצע המחיצה מקום רחב ד' טפחים, כעין מדרגה, לא מצרפים את שני החלקים, וא"כ אין כאן מחיצה שלמה.

אבל יש לדון ולחלק באיזה צורה מעמיד את הכסאות ביחס לשטח העירוב. אם המשענת ההפוכה לכיוון העירוב, יוצא שיש מדרגה שאפשר לעמוד עליה, ויש לה שיעור מקום, והחסרון הוא שהמקום הזה נחשב בתוך החצר, וממנו ולמעלה אין במחיצה גובה י' טפחים, אלא רק ה' טפחים. משא"כ אם המשענת ההפוכה לכיוון שמחוץ לעירוב, א"כ במקום המוקף אין שטח שראוי לעמוד עליו, כי המקום של מושב הכסא יוצא כביכול מחוץ לחצר ולרשות היחיד, ויתכן שבזה אין חיסרון שהמחיצה מורכבת משני חלקים במרחק ד' טפחים. ויש להאריך בזה ואכמ"ל, ועכ"פ למעשה מחמימים שלא להכשיר מחיצה כזו, כי יש גם חיסרון בצירוף החלקים, אף אם אין מקום לעמוד בו. והעירו שיכול להשכיב את הכסא ההפוך תחת הכסא העומד, שמשענתו תסגור את הרווח תחת המשענת של הכסא העומד.

האם אפשר לעשות מחיצה מחיצה מכסאות מושבות

חדש! בס"ד נפתח המאגר החדש לספרים על עירובין, בעיון ובהלכה

ניתן לגשת למאגר בכתובת <http://hiruv.com> כמו כן ניתן לקבל דרך הודעות מייל אוטומטית יש לשלוח שורת הנושא את המילים - **קטלוג חדש, ללא תוספת, לכתובת** - A548483320@GMAIL.COM

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM